

BUDA-PESTA

18 Aprile st. v.
30 Maiu st. n.

Va esî duminec'a.

Redact. : strad'a Havasnr. 1.

Nr. 16.

ANULU XII.
1876.

Pretialu pe unu anu 10 fl.
Pentru Romani'a 2 galbeni.

R e n e g a t u l u .

Novela din suferintiele Romanului.

(Urmare.)

— Asié e, — continuà Iuonu. — O ceta mare de pagani selbatici se ivî odata in satulu nostru. Ca de unu potopu infricosiatu se umplu-se de spaima si gróza animele sateniloru nostri. Cuprinsi de spaim'a acést'a, dinsi cu totii alergara la curtea stramosiului nostru, care erá iubitul loru cârmuitoriu. Dar si acést'a erá cutremuratu de gróza. Lu-luá fiori, vedindu că tóte se nimiceau si pustieau, ce ajungeau innaintea acestoru pagani. Lacrimi i curgeau din ochii lui. Si intre aceste lacrimi de dorere strigà apoi sateniloru sei:

„— La arme, dragii mei! S'alungâmu pe acesti selbatici, séu mai bine sè murimu lup-tandu, decâtu sè ne dâmu loru legati!“

— Si, — continuà Iuonu — stramosiulu nostru alergà indata catra chili'a unde i se aflau armele sale. Candu se întórse apoi, luà de mana pe pop'a Avramutiu, si se du-se cu elu la patulu pruncului seu Stefanu. Aci i dise lacrimandu:

„— Parinte! Eu voiu picá in lupt'a acést'a. Vaiu si amaru va remané in urm'a acestoru ómeni fara fric'a lui Dumnedieu. In pulverea seraciei si a suferintieloru va cadé iubitul meu fiu si dragii mei sateni. Fara mama a remasu fiulu meu, si-acum si-perde si

pe tata-seu . . . si-pierde fericirea sa! Dar de un'a te rogu parinte!“ . . .

„— Te ascultu!“ — i dise pop'a Avramu.

„— Éca, ti-incredintiezu pe acestu singuru fiu alu meu. Scapa-lu! Grigesce-lu ca ochii din capu! Sè-i fi cá tata, cà-ci adeveru ti-spunu eu acum. cà déca va perî neamulu lui, peritu-au spre vecia si fericirea acestui satu! Dar elu nu va perî! Dusmanii lui tóte i-le-voru rapí. Dar *doue comori* scumpe si mari i voru mai remané, cà-ci ascunse i-su aceste, si nu i-le-voru poté rapí. Si curendu séu mai tardîu, dar de buna sém'a vení-va vremea, candu din ne-amulu acést'a óre-care descoperí-va aceste comori ascunse ale sale, aflá-va chieile loru secrete, si-átunci, averea rapita, fericirea perduta, éra voru fi recastigate!“ . . .

— Si candu gatà stramosiulu nostru aceste cuvinte, — continuà Iuonu, — afaranu se mai vedea decâtu unu nuoru de fumu si flacàrile mistuitoarie. Si-unu sgomotu infricosiatu se mai audiea. Erá sgomotulu luptei cu pagâni. Atunci si stramosiulu Iulianu cu arm'a in mana esî si dinsulu la lupta. A esítu . . . si-a picatu, si n'a mai rentorsu! . . .

Petrunsi adencu lu-ascultau cu totii pe Iuonu.

— Dar fiu-seu Stefanu, scapat'au? — lu-intrebà acum Petru, feciorulu celu mai mare.

— Da, a scapatu.

— Si-asié dara noi suntemu stranepotii lui?

— Asié-e, dragulu meu.

— Si dóra, — intrebà éra Petru, — Baronulu ar fi urmatoriulu alu aceluor pagâni selbatici? . . .

— Asié-e! — respunse Ionu.

O tacere indelungata si petrundiátoria urmà dupa respunsulu acest'a.

— Acesta-e, — dişe apoi Iuonu — secretulu neamului nostru! Aruncati in seracia si suferintie suntemu acum, dar remasu-ni-au dóue comori scumpe si mari, sunt inse ascunse, si pe cari trebuie sè le aflàmu! . . .

— Dare-ar ceriulu! — oftara toti.

— Si spune-mi tu acum Ana draga! — dişe apoi Iuonu intorcandu-se câtra nevêsta-sa. — Óre candu bunulu nostru pop'a Simu de atâtea-ori ni-a spusu nóue, cà Macsimulu nostru are o minte si-o istetime ne mai pomenita; cà ar fi paguba de Dumnedieu sè nu-lu dàmu la scóla; cà elu desceptându-se si luminându-se prin invetiatura ni-ar fi mangaierea si fericierea nóstra si-a satului intregu; si cà la vorbele aceste aducându-mi eu aminte de acestu secretu alu neamului nostru; — sè nu me fi otaritu eu óre ca sè-lu dau la scóla? . . . Si sè nu credu eu óre, cà dar déca Dumnedieu a renduitu chiar pe Macsimu, care la scóla luminandu-si mintea sa rara, sè descopere chieile secrete a comoriloru nóstre ascunse si scumpe, prin cari noi totii sè fimu éra fericiiti! . . .

— Dare-ar Domnedieu! — oftara toti si adancu.

.

Si-a dou'a di, pe candu frumósele diori se reversau pe ceriulu seninu, bun'a mama Ana, cu doi desagi încàrcati pe spate, si cu mitute-lulu Macsimu de mana, erau dejá departe de satulu loru natalu, pe aceea cale indelungata catra Sibíiu.

II.

„Butuculu.“

Trech o di. Trecura si dóue.

A dóu'a di ne aflàmu intr'o séra placuta si mandra.

Sórele erá chiar in apunerea sa.

Dar rosia ca sangele i vedemu faci'a mandrului sóre, ca si candu si elu s'ar fi turburatu

de aspectulu si scen'a sfasietórie ce i se infaciosiá.

Turmele de oi, stavele de cai si ciurdele de boi a Baronului Pusztafy, tóte grase si frumóse de ti-se delectau ochii la vederea loru, se rentorceau pe de-o parte de la campu a casa.

Si de alta parte? . . .

Iobagii romani, desculti, sdramtiosi, uscati ca iésc'a si arsi la facia de arsitia sórelui, plini de sudori pe frunti de chinulu muncei dobitocesce, cu trupulu sangerandu de plesniturele sbiceloru, si manati ca vitele de sbirii ne'ndurati — trageau dupa ei catra satu in siruri lungi plugurile si grapele . . .

Si ceva mai indereptu? . . .

Apareau aci acele fiantie nenorocite, pe cari chinulu muncei neomenesci alu dilei le-au frantu si storsu din poterile loru . . . si? . . . si dreptu respata pentru sacrificarea loru, erau tereite de sbirii Baronului câtra Curte, unde le asteptá — pedépsa loru! . . .

Teribila scena! . . .

Sórele, ca si revoltatu si dinsulu, inca si-ascunse faci'a dupa acei codri innalti. Radiele lui inca curendu disparura.

Si unu intunerecu adancu se lasà peste satu, ca si candu ar fi voitu sè acopere aceste fapte negre . . .

.

In acestu intunerecu si in liniscea profunda a noptii vedemu ca si o umbra de nópte o figura de omu alergandu cu pasi rapedi catra locuinti'a lui Tibreanu.

Erá acest'a Vasilie, maciucasiulu de curte a baronului Pusztafy.

Ajungându dinsulu la locuinti'a lui Tibreanu, lu-vedemu batendu cu nestemperu la ferést'a chiliei in care dormea acest'a.

Dar Tibreanu dormiá adancu, si Vasiliu trebui sè repetiésca cu nestemperu si mai mare baterea sa in ferésta.

— Cine e? — audimu apoi din launtrulu chiliei vocea treditului Iuonu.

— Eu sum, baciule draga!

— Cine?

— Eu, Vasilia!

La numele acest'a Iuonu cunoscù si vocea lui Vasilia, si indata i deschise usi'a sè intre.

— Dar ce e, de vini la mine acum in puterea noptii, nepóte draga? — lu-intrebà Iuonu.

— E reu, baciule draga.

— Reu? . . . Ce reu?

— Cu dumnia ta!

— Cu mine! — tresari Iuonu.

— Asié e, baciule draga. Baronulu éra a turbatu. Adi séra m'am spariatu de elu. O porunca ingrozitória a datu elu sbiriloru sei. Li-a poruncitu ca indata sè pregatésca „butuculu“ si inca in nóptea acést'a sè te prinda si aduca legatu la curte! . . .

— Ce dici? — eschiamà Iuonu cutremuratu.

— Da, e asié, baciule draga! Te affi in primejdía mare. Trebue sè ne socotimu cà ce e de facutu, càci nu e bine! . . .

— Dar ce i-am facutu, ce i-am gresitu eu? — intrebà Iuonu in cutremurarea sa crescanda.

Inainte inse de ce Vasiliu i-ar fi pututu responde, Iuonu d'odata tresari puternicu . . .

— Ah! — eschiamà elu ivindu-i-se acum si lacrimi in ochi, — mi se face lumina! Acum vedu, cà ce i-am facutu, cà ce i-am gresitu! . . .

Vasiliu lu-privia petrunsu, càci din lacrimi cadìu Iuonu si intr'o plangere sfastória.

— Scii, nepóte draga, cà ce-am gresitu? — díse suspinandu adancu. — Scii cà pentru ce vré baronulu sè me prinda si chinuiesca? . . .

— Nu sciu, baciule draga.

— Pentru cà va fi aflatu, cà am datu pe Maccimu la scóla! . . .

Vasiliu se inspaimentà la cuvintele aceste. Elu sciea bine cà baronulu câtu de aspru pedepsesce pe aceia cari comitu asié ceva. Acum si lui i se facù lumina, cà de ce s'a turburatu asié de tare baronulu, si cà de ce a datu porunci atâtu de ingrozitorie in contr'a lui Iuonu.

— Baciule draga! — díse Vasiliu in inspaimentarea acést'a. — Déca e asié lucru, atunci trebue se fugi . . . se fugi acum indata, càci déca nu, esti perdutu fara mantuire! . . .

— Sciu cà e asié! — suspinà Iuonu cu durere.

Urmà dupa cuvintele aceste unu minutu de tacere petrundiatória.

— Baciule! — díse apoi Vasiliu. — Nu mai siovaí nimicu. Sbirii baronului in tóta clipit'a potu sè sosésca dupa dumnia ta. Vina sè mergemu! Nóptea e intunecósa, nime nu te va vedé, si alérpa curendu in „poian'a verde“ la pastoriulu Nicolae, unde nime nu te va puté aflá si unde vei fi mantuitu. Dar curendu, cu-

rendu baciule draga, càci nu mai e vreme de perdutu! . . .

Iuonu inse nu respunse si statea ca inmarmuritu la propunerea si planulu acést'a de fuga. Internulu lui erá sguduitu de simtiente si cugetele cele mai dureróse, si sub impressiunea acestora stá neotaritu si ca amortitu.

— Baciule draga! — eschiamà Vasiliu plinu de nestemperu si ingrigire. — Nu mai intardiá, pentru Dumnedieu, si otaresce-te odata, vina si fugi, déca nu vrei sè peri! . . .

— Ce? — audimu acum vocea lui Iuonu plina de amaritiune desperata. — Eu sè fugu? . . . Sè-mi lasu eu pamentulu si cas'a mea? . . . Sè parasescu eu locul unde au traitu si moritu mosi de stramosii mei? . . . Si pentru ce? . . . Pentru cà eu mi-iubescu copii si neamulu meu, si pentru cà li-dorescu fericirea loru? . . . Nu! . . . Nici odata eu nu voi fugi, càci numai pecatosulu si nimerniculu fuge si s'ascunde. Ací, pe tierin'a santa care au calcatu-o stramosii mei voi remané eu. Numai cu puterea, numai legatu me voru puté duce pe mine de aci! Dar lasu sè me lege, lasu sè me chinuiesca, lasu sè-mi sfarime ósele in ferele „butucului“, lasa sè me omóre acelu paganu blastematu, càci nevinovatu mori-voiu eu, si ti-spunutie acum nepóte draga, si tu adu-ti a minte de vorbele mele, cà sangele nevinovatu care luvérsa tiranulu, acél'a lu-va stropí mai curendu in facia, acél'a mai curendu va chiamá resplata ceriului a supra lui! . . .

Vasiliu lu-ascultá ca incremenitu.

In momentulu acést'a se audira din afara nesce pasi.

— Suntemu pierduti amendo! Acestia-su sbirii baronului, si me afla acum si pe mine aci! — díse Vasiliu inspaimentatu.

— Ba nu, tu poti scapá nevediutu! — respunse Iuonu pasindu curendu catra usi'a chilie care deschidea in gradin'a casii. — Esi iute pe aci, si nu te voru vedé! . . .

Si abié mai avù Iuonu atât'a timpu, ca sè inchida usi'a dupa Vasiliu, si sbirii dejá si intrara in launtru.

Nu peste multu apoi, sbirii duceau pe Iuonu legatu cu manile in spate catra castelulu baronului Pusztafy.

.

Erá totu in diu'a acést'a de catra séra.

De si erá numai séra inca, dar de norii negri ce erau agramaditi pe ceriu, intunereculu serii erá mai adancu, decâtu a noptii.

Dar o intunecime si mai nepenetrabila
afflamu noi acum intr'unu coridoru lateralu
din castelulu baronului Pusztafy.

In acést'a intunecime impresionatória doi
barbati inveliti in mantane largi si cu palariile
trase pe ochi, prospetandu astu-felu cá nesce
infricosiate fiintie nocturne, pasieau prin acestu
coridoru lateralu catra o usia de feru care
conducea intr'unu ambitu subteranu.

— Tu credi dara, — díse unulu dintre
ei, — cá nici acum nu va marturisi nimicu!

— Siguru! — respunse celalaltu.

— Nu se póte!

— Asié asiu fi resonatu si eu, déca nu
m'asiu fi convinsu despre contrariulu. Nici
odata, dragulu meu, nu mi-asiu fi pututu in-
chipuí, cá sè existe vre-o fiintia de omu, care
cu atát'a resignare si taria sè suferé torturele
si durerile cele mai oribile, fara cá sè poti
scóte din gur'a lui numai unu cuventu bataru!
Am lasatu, frate, sè-i turtésca ca placint'a de
lata fluierile picióreloru, si ca piperiulu i-am
sdrobitu manunchii lui, inse tóte aceste inse-
daru! O anima si-unu sufletu tare are omulu
est'a, de te uimesci de elu! . . .

(Va urmá.)

Mihaiu Cirlea.

Norbanu si Gethisa.

— Fragmentu din o poema epica. —

Si candu vedea Gethisa, cá Decebalu e 'nvinsu
La Sarmisegetus'a, o spaima o-a cuprinsu,
Si alegéndu suita grabesce din cetate
Intr'unu castelu la Densas, vr'o óra mai departe.

In sgomotulu de lupta Appiu Maccimu Norbanu
Cu bravele-i cohorte o turma de-alianu
Desbina de la óste si-o bate si alunga,
Er turm'a o tulesce mancandu pamentu, la fuga
Si scapa pan' la Densas intr'unu castelu pe délu,
Ací e o fortaréti'a de a lui Decebalu!

Candu pórt'a se inchise, pe zidulu naltu, o céta
De daci scapatu cu fug'a maniosi urlandu s'aréta.
Cohortele romane cu fulgeru sagetau,
Er dacii de pe ziduri cu petre aruncau.
In fruntea loru la lupta Gethisa comandéza,
Si de la porti adese, romanii retiréza.

Pericululu tieréi mandre pe ea o-a 'nsufletítu,
Cá unu barbatu, in peptu-i taria a simtítu,
Mergendu in fruntea cetei pe umeru cu vagina,
Din arculu seu sagét'a cá tresnetulu ruina,
Pe Marcelinu tribunulu in peptu l'a nimeritu
Centurioni vr'o cáti-va de mórté i-a ranitu!

Norbanu unu arcu apuca, sagét'a si-o aventa
Ce vijaindu cá-o naiba in scutulu ei se 'mplanta,
Si-atunci Gethisa díse : „Audíti romaniloru!?”
Ve faca adi Zamolxis de préda corbiloru,
Sè n'aiba nici tierina spurcate óse-a vóstre

Cáci ati venitu sè spargeti si cuiburile nóstre!“

Si i grai tribunulu : „Eu vedu cá e minune
De cutezati voi lupta cu noi, eroi de lume!
Nu vreti sè ve pricepeti, cá Decebalu s'ascunsu,
Si voi in tier'a vóstra pan' unde ati ajunsu?
Cáci Marte-i dieu putinte, si-i place cá sè 'nvingemu,
Pe cei ce nu se 'nchinu, din cuiburi voi sè-i stingemu.
Predati-mi fortaréti'a si 'n pace voiu intrá,
De eu o voiu cuprinde, prin spade veti sburá!“

Gethisa se 'ndignéza si cu amaru respunde :
„Sè fimu noi mórti cu totii de 'nluntru veti patrunde!“

Si candu Norbanu aude sè simte vatematu,
Si ordina s'aduca masinele de spartu.
Se punu in giuru *tiestóse*, se dá cu *arietii*
De-au inceputu sè sparga si port'a si parietii,
Se punu in giuru *pluteii* si zidu 'ncungiurau,
Din adapostu arcasii pe daci i sacerau,
Si batu ei fortaréti'a si pórt'a éc' se sparge
Romanii navalira prin pórt'a sè se bage!
Sufiau in trimbítu unii, si altii bucinau,
Erá cutremuru mare romanii candu intrau,
Fugu dacii sè s'ascunda, curgu dacii sè se 'nchine,
Dar mandra li caderea, cá s'au luptatu pré bine!

Si candu in fortaréti'a Maccimu Norbanu intrá
Femei'a de pe ziduri fugiá, si disparea.
Norbanu i simte urm'a si pasii-si intetiesce
Si 'ntr'o chilia-ascunsa curendu o intalnesce
Candu redicá la gura paharulu negru plinu,
Si 'n cugetu de scapare sè-lu bee cu veninu.
Norbanu atunci tresare, din man'a ei apuca
Paharulu, iu-privesce si 'ndata lu-arunca.

Femei'a trista i díse : „Voi Dacia-ati predatu
Rusine grea, neaudita pe rege-ati incarcatu!
Ce ati venitu si-aice? nici asta fortaréti'a
N'o ati crutiatu de préda, sè-mi scapu a mea viéti'a!
Dar déca asta-i sórtea, de ce nu lasi sè moru?
Ci-mi scoti din mani veninulu ce-i uniculu meu doru!“

Norbanu uimitu privind'o erá sè nebudésca,
N'a mai vedíutu mai mandra o fiintia femeiesca,
Si-i spuse cu durere : „Eu nu te lasu sè mori!
Cáci nu sciu, esti regina seu dina dintre flóri?“

„Eu sum Gethisa, sor'a cea mai nefericita
Acelui ce adi perde o tíra prémarita!“

Cá stele luminóse sub negre gene-a ei
Lucira ochii-i veneti, dar cá din nuorii grei
Curgeau lacrimi, cá ploí'a ce cade 'n dí cu sóre,
Si plansulu multu o scalda, cá róu'a 'n díori o flóre.
Si tóta-a ei miscare putea de-a amagi,
Si numai o privire putea de-a cuceri,
Cáci ea e o dina mandra o tinera frumsétia
Si insa-si cucerire si-a animei viéti'a!

Norbanu grai atuncea : „Gethisa! ai invinsu!
Si me supunu eu tie, cáci peptulu mi-ai aprinsu,
Ti-joru pe ceriu Gethisa, ti-joru pe fericire,
Cá te iubescu ferbinte, dar jóra-mi tu iubire!“

„Nici candu! ti-dau viéti'a, dar anim'a mea ba!
Cáci mi-ai ucisu poporulu cu crunta spada-a ta,
Si-ar fi pecatu pe mare sè-ti joru eu adi iubire
Candu peptu-mi ti-doresce eterna-afurisire!

„Cu-a ta placere dulce si sufletu-mi adapi,
Voiesce-acum Gethisa, voiu face cá sè scapi,
Te voiu pazi cá 'n lume sè nu te scie nime,
Si vina, vin' la Roma, ferice-a fi cu mine!“

„Eu astadi ti-sum sclava si nu amant'a ta,
Si nu-i nimicu cá Roma, ce 'n veci voiu blastemá!
Mai bine vreu cá slav'a dusmanului a tierii

Decâtu cu elu viétia in visulu desmerdării!“

Tribunulu, de uimire abé-i putea grai :
„Remani tu sanetósa, dar eu te voiu iubi!“
Si pe Gethis'a mandra in mari dureri o lasa,
Si usi'a se incuie si strâji se punu la casa !

At. M. Marienescu.

Caletoria de pe pamentu in luna.

— Dupa JULES VERNE. —

(Fine.)

De la a dóu'a-dieci'a le numerá cu voce
nalta, si nerabdarea publicului crescea la fia-

marea crescù la momentu, si in aeru se escà
unu viforu ne mai pomenitu.

Pe candu privitorii si-vinira in ori, glon-
tiulu peri dejá de multu din vederea loru, ra-
tecindu prin spaciulu nemarginitu, catra luna.

Cetitorii nostri si-potu aduce a minte de
planulu: a petrece cu atentiune de pe unu
piscu innaltu cu unu telescopu bunu tóta ca-
letori'a glontiului. Acestu planu asisdere se
realisà, si inca éراسi cu intrevenirea directiu-
nii de la observatoriulu turnului astronomicu
din Cambridge. Presedintele Barbicane pre-
dede de cu bunu timpu directorului turnului

Contele Arnim.

care. Cei de pe urma mai cà-si perdura pa-
ciinti'a.

Trei-dieci si cinci, — trei-dieci si siese,
— trei-dieci si siepte, — trei-dieci si optu, —
trei-dieci si nóue, — patru-dieci — Focu!

Si in momentulu acest'a elu apesà o tas-
ta si apoi numai decâtu o detunare gro-
zava, ne mai audita, neintipuita cutremurà ae-
rulu. Ómenii cadiura ametiti la pamentu. Pa-
mentulu crepà in mai multe locuri, apele e-
sira dintre maluri, orasiela simtira cutremuru,

astronomicu spesele necesarie, cá sè póta con-
struí unu astu-felu de tubu séu telescopu, care
sè fia destulu de tare a reproduce pe supra-
fati'a pamentului unu obiectu de marimea glon-
tiului columbiadei.

Intre unu tubu comunu si intre unu te-
lescopu este o deosebire essentiala. La tu-
bulu comunu frangerea radielor; din contra
la telescopu legea rebaterii jóca rolu.

In timpulu mai nou construirea telesco-
puriloru s'a innaintatu la mare perfectiune.

A trecutu de multu epoc'a in care Galilei studíá stelele cu unu tubu, care nu mariá obiectele decátu numai de dóue ori. Intre telescopuri dóue sunt mai renumite: unulu alu lui Herschell, care erá de trei-dieci si siese de urme lungu si de patru si jumetate latu; celaltu alu lui lord Rosse in Irlandia, de 48 urme lungu si de 6 urme latu. Cel'a mariá obiectele de 6000 de ori, acest'a de 6400 de ori.

Inse o asemenea marire inca nu ar fi fostu de ajunsu pentru scopulu, cá columbiadulu cadiendu spre luna sè se fi pututu vedé de pe pamentu. Spre acestu scopu trebuíá unu telescopu, care sè marésca obiectele de 48,000 de ori. Deslegarea acestei probleme fu rezervata acuma pentru directiunea turnului astronomicu din Cambridge.

Banii nu faceau nici o pedeca. Erau de ajunsu, ori câtu de multu sè se constatú acelu telescopu gigantic. Numai pedecile fisice trebuiau invinse.

Mai nainte de tóte trebuíá sè se aléga intre unu tubu comunu si intre unu telescopu. Acel'a inca are advantage. Inse in cele mai multe privintie e inferioru telescopului. Deci trebui sè se aléga acest'a.

Inse lucirea oglinzii telescopului cere unu timpu indelungatu, déca aceea e versata tóta din metalu. Inse aceste oglinde se potu face si din sticla, care se vérsa cu o solutiune de metalu, prin care se economiséza lucrulu obositoriu alu lucirii metalului. Inventiunea acést'a e a lui Leoné Foucault, si facú mare usiorare de asta-data pentru intreprinderea caletoriloru in luna.

Pe bas'a acestoru inventiuni ei mai facura si alte perfectionári, si peregatira telescopulu conformu scopului loru, de 248 urme lungu si de siese-spre-diece urme latu.

Apoi lu-asiediara pe teritoriulu statului Missouri, pe pisculu muntelui Long's-Peak, indreptatu spre punctulu bine calculatu alu ceriului.

I. T. Maston dupa descarcarea tunului numai decátu grabi la Long's-Peak, cá sè póta aruncá câtu mai curendu o privire dupa amicii sei, cari s'au departatu.

Inse o intemplare neasteptata, ceea ce pré usioru s'ar fi pututu prevedé, nimici tóte incercárele curiositáti si ale interessárii scientifice. Timpulu pan'atunce totu seninu de odata deveni posomoritu, — si ceriulu fu acoperitu de nori. Trecú tóta diu'a urmatória, si orisontulu nu se mai inseninà. Unu tapetu intunecosu inveli ceriulu intregu, pe care nu

se ivi nici o ferestutia pe unde vederea ar fi pututu strabate.

Ceriulu remase in continuu innoratu, in câtu nu numai la 4 decemvre, candu la miédia-nópte caletorii nostri aveau sè sosésca in luna, dar si dupa aceea trecura multe díle, si lun'a nici odata nu fu visibila.

Curiositatea, in apropiare si in departare, torturá pe ómeni, — insedaru!

I. T. Maston erá p'ací sè nebunésca.

La 9 dec. si astronomii incepura a se teme seriosu, càci la 11 dec. lun'a avea sè intre in ultimulu seu patrariu, si dupa aceea ea va deviní din ce in ce mai intunecósa pentru noi, locuitorii de pe pamentu.

Dar in sfirsitu intristarea si neliniscea disparú. La 11 dec. in diori de di se escà o o vijeliá cumplita, care cutrierà pamentulu, marea si aerulu. Apoi se inseninà.

Inca in nóptea aceea din observatoriulu de la Long's-Peak se tramise la observatoriulu din Cambridge urmatoriulu raportu oficialu:

„Glontiulu pornitu din columbiadulu de pe Stone's-Hill fu veditu la 11 dec. sér'a la 8 óre de domnii I. T. Maston si Belfast, in nemijlocit'a apropiare a lunei.

„Glontiulu nu si-a ajunsu scopulu. A alunecatu la o lature, inse totusi destula ~~de~~ aprópe, cá puterea atragatória a lunei sè-lu póta retiné in cerculu seu. Astu-felu a devenitu a dóu'a luna a lunei. Elemintele acestei planete nóue sunt precisate. Nu s'a pututu inca constató nici iutiél'a, nici apropiarea séu departarea lunei, nici repediunea invêtirii sale in giurulu ossiei proprie. Cu tóte aceste se póte díce cu destula precisiune, cá departarea ei de luna este de 4.500,000 de lieu.

„Asiá dara in momentulu acest'a nu se póte scí, care se va intemplá dintre aceste dóue alternative:

„— Invinge-va in sfirsitu atragerea lunei directiunea de invêtire a planetei, si caletorii ajunge-si-voru scopulu?

„— Séu starea acésta va remané totu asiá, si mic'a luna se va invêrti in veci in giurulu planetei sale, care este lun'a nóstra?

„Urmarea va deslegá nu peste multu acésta problema. Pan'atunce inse trebuie sè dicemu, cá incercarea indresnétiá a clubului tunariloru n'are altu resultatu, decátu cá in sistemulu nostu solariu s'a vêritu o planeta nóua. — Belfast.“

Iosifu Holodanu.

RANELE NATIUNII.

— Romanu, de IOSIFU VULOANU. —

(Urmare.)

— Capabili de a scóte la triumfu interessulu nostru nationalu? — continuà érași preotulu.

— Nu dieu, — respunse Albinescu, — căci avemu asiá multe defecte, trupulu natiunii nóstre e plinu de rane sangerande. Ni lipsescu barbatii cu caracteru; ma si numerulu celoru putini ómeni de omenia inca se micșioreza pe di ce merge. E bine, fara conducatori onesti, lipsiti de ori ce vanitate si interesare materiala, nici o natiune nu póte sè inflorésca.

— Si candu vomu avé noi de acestia? — întrebà unu invetiatoriu.

— Atunce, — respunse Albinescu, — candu toti nu vomu voi sè inaintàmu decâtu numai pe calea onórei, si candu toti ne vomu multiamí numai cu atât'a câtu se póte câstigá pe calea onórei. Dar sè lăsàmu acésta filosofare pentru alta ocașiune, căci ne conduce in o lume fórte posomorita. Haidati la mine la unu pocalu de vinu sè mai uitàmu pe câte-va momente necesurile vietii de tóte dilele.

Invitarea se primi, si toti se urcara in trasure, sè mérga la Pruneni, căci de asta-data, din combinatiuni mai inalte politice, alegerea nu se facù la Pruneni, unde siedeau numai Romani si a nume cei mai devotati lui Albinescu, ci la Virágház, unde siedeau unu baronu magiaru si unde si locuitorii erau de aceea-si nationalitate.

Aureliu ocupà locu in o trasura cu Albinescu, si conversara pe cale despre evenimentele dilei.

— De asta-data inse Aureliu parea mai distrasu, decâtu cum éra înainte de a porni. Si cum se apropiàu de Pruneni, elu deviniá totu mai confusiu.

Cum siedeau acolo si priviá înainte pe cale catra Pruneni, mii si mii de idei i se peróndara in memoria.

Si-aduse a minte de vechi'a sa relatiune catra acésta casa, de visitele ce a facutu Aurorei, de amorulu seu ferbinte, care nici acuma nu s'a stinsu inca, de órele cele fericite petrecute in giurulu ei, si de multe de tóte, cari i aurira fantasi'a cu farmeculu dulcei multiamiri.

Apoi infrá mai departe meditatiunile sale. Unde merge elu acuma? Érași la acea casa. Érași va vedé pe Aurora. Pe Aurora, care nu mai este logodnic'a altuia, care dóra a stinsu antipathi'a din trecutu, care lu-va recompensá pentru suferintiele lui lungi si dureróse, si care dóra in sfirsitu i va acordá amorulu, si atunce . . .

Si atunce elu va fi fórte fericitu!

Si sub impressiunea acestei fericiri, elu uità neplacerile cauzate in acea di la alegere, căci fantasi'a lui esaltata se ocupá numai de viótoriu, creandu-si acolo o viétia plina de farmece incantatórie.

Albinescu ocupatu in internulu seu cu impressiunile evenimeteloru dilei, nu bagà de séma, că tine-rulu seu sotiu de caletoria nu pré vorbesce, ci continuà si elu intru sine meditatiunile sale.

De odata diari din departare, vinindu in galopulu celu mai repede, unu calaretiu. Lu-recunoscù. Érá unulu din servitorii sei.

Cum lu-diari alegandu cu calulu asiá grozavu, numai decâtu i plesni prin minte, că a casa de siguru s'a intemplat vr'o nenorocire.

Elu tresari.

Intr'aceste calaretiuulu totu se apropià, si in sfirsitu acela sosi langa carutia. Servitoriulu érá palidu.

— Ce s'a intemplat? — întrebà Albinescu cu frica.

In locu de respunsu, servitoriulu i predete o harthia impaturata.

Albinescu o desfacù iute, o ceti si esclamá:

— Dómne Dumnedieule!

— Ce-i? — ce-i? — întrebà Aureliu spariatu.

— Aurora a muritu! — respunse Albinescu.

— Aureliu par că fu lovit de fulgeru. I parea că a visatu. Nu voi sè crédia. Deci întrebà inca odata:

— Ce?

— Scump'a mea Aurora nu mai este.

— Dar ce s'a intemplat, pentru Dumnedieu?!

— Éta cetesce!

Si Aureliu luà in mana scrisóra. O ceti. Érá a sociiei lui Albinescu, prin care aceea insciintiá pe barbatulu ei, că Aurora a muritu mórtea grabnica.

O durere infricosiata cuprinse pe Aureliu, si aceea i apesà anim'a cu greutatea unei stance colosale. Abiá érá capabilu sè vorbésca. Totusi se intarità si întrebà:

— Dar fostu-a bolnava?

— Ba.

— Cum ai lasatu-o adi diminéti'a, candu ai plecatu la locul de alegere?

— Sanetósa.

— Dómne sante, óre ce s'a pututu intemplá dara? Ce bóla grozava i-a causatu acésta mórte grabnica?

— Nu scíu, — respunse Albinescu, — nu scíu, decâtu numai atât'a, că eu sum fórte nefericitu.

Si dupa aceste elu incepù a plange durerosu.

Aureliu se întórse catra calaretiu si lu-întrebà:

— Tódere, én spune-ni cum s'a intemplat mórtea domnisiórei?

— Dar nu este scrisa in carte?

— Nu.

Servitoriulu tacù.

— Spune, cum a muritu?

— S'a otravitu, — respunse servitoriulu cu tristétia adanca.

— S'a otravitu? — întrebà de nou Albinescu.

— Da, — dise érași Tóderu.

— Dumnedieule, Dumnedieule! — esclamá Albinescu, — că tare m'ai pedepsitu!

Aureliu nu érá in stare sè graiésca nici unu cuventu. Par' că fulgerulu l'ar fi tresnitu. Se aflá in positiunea aceluia, care vede nimicindu-se intr'unu minutu inaintea sa totu ce a avutu mai scumpu in lume.

Abiá unu momentu mai nainte se aflá in culmea fericirii sale. Érá bogatu, căci avea o multime de ilusiuni din cele mai frumoșe. I suridea unu viótoriu frumosu, amorulu speratu alu unei fecióre candide. Fantasi'a lui si-creá o viétia plina de incantaminte ceresci.

Si éta, in momentulu urmatoriu, din culmea fericirii sale cadìu in prepasti'a adanca a nefericirii; ceriulu, viótoriuulu i se intunecà, si fantasi'a-i imbracà doliu profundu.

Elu priviá inaintea sa că inmarmuritu, si intr' unu tardiu apucandu man'a lui Albinescu, dise cu tonu care esprimá cea mai cutrieratória durere:

— Fii convinsu, că din adanculu animei consimtiescu la durerea dtale!

— Multiamu, — respunse Albinescu cu tonu nadusitu.

— Am iubitu-o pana la mórte, — continuà Aureliu, — cu dins'a dimpreuna a apusu si stéu'a fericirii mele.

Albinescu si-aredicà ochii spre Aureliu, si imbratisiandu-lu si-inchinà capulu pe umerulu acestuia, si unu plansetu sfasiatoriu erupse din peptulu lui.

Durerea lui erà mare, căci iubià pe Aurora, si acést'a inca lu-iubià. Dar o presupunere i marià si mai tare acést'a durere, o facea si mai nesuportabila, mai crâncena. Lui Albinescu numai decātu i trecù prin minte ide'a, că fiic'a lui de siguru pentru aceea s'a otravitu, că n'a pututu sè traiésca fara amorulu lui Zimbranu; e bine, elu a silitu-o sè-i retramita anelulu de credintia: deci acuma elu presupunea, că autorulu mortii dinsei e dinsulu.

Si acést'a presupunere i nascù suferintie sufletesci fôrte cumplite. In desperatiunea sa erà p'aci sè nebunésca.

Intr'aceste caruti'a porni éra si continuà calea cu repediunea cea mai mare. Albinescu si Aureliu sie-deau la olalta, fara că sè graiésca nici unu cuventu; dar mii de idei se perôndara in internulu lor.

Ôspetii invitati din celelalte trasure, audindu de intemplantarea fatala, se întórsera catra satele prin cari sie-deau, ne voindu sè participe la unu actu atâtu de sfasiatoriu de anima, că si acel'a care avea sè intimpine pe Albinescu a casa.

Acést'a planga că unu copilu, căci suvenirea repausatei i reaminti tôte fericirile sale din trecutu. Dar sosindu la satulu seu, si-sterse ochii de lacrimi, că nu cumva soci'a lui sè-lu védia că a plansu, si astu-felu durerea ei sè devina si mai grozava.

Departate de a desteptá intr'ins'a acestu simtumentu, elu avea missiunea s'o mangaie; prin urmare trebuià sè-si intarite anim'a si sè departeze de pe fati'a-i ori ce semne ale desperatiunii.

Pe candu dara elu sosi a casa se preparà bine pentru rolulu propusu.

Momentulu revederii fu grozavu!

Aurora zacea in cosciugu; ér mama-sa ingenunchià langa acest'a rogandu-se lui Dumnedieu.

Dins'a erà asià de adâncita in rogatiunile sale, séu mai bine asià tare cuprinsa de durere, încátu nici nu observà candu barbatulu ei si Aureliu intrara.

Albinescu se cutremurà. Unu fiuru rece trecù prin totu corpulu seu. Dar nu scóse nici o exclamatiune. Durerea lu-facù mutu.

Elu merse in tacere la cosciugu. Sarutà fruntea ficei sale repausate, care zacea culcata acolo par' că ar fi viua si ar dormi. Nici o trasura a fetei sale nu se schimbà. Chiar si mórtea cruda o crutià. Nu o desfigurà. Ea remase totu asià frumósa.

Si tatalu ei, par' că n'ar fi vrutu sè crédia, că dins'a e mórta, i apucà mana, o strinse, dar aceea erà rece; puse man'a pe anim'a dinsei, dar insedaru, aceea nu mai palpitá. Viéti'a-i s'a stinsu, si sufletu-i nobilu a sburatu la ceriuri!

Cu resignatiune nimicitória privi elu cadavrulu ei, pana candu anim'a-i fu inundata de suferintiele cele mai cumplite. Asià tare i vinià sè planga, sè-si usioreze durerea prin lacrimi, dar nu putea, căci se

teama că-lu va vedé soci'a sa si astu-felu durerea aceleia va puté sè erumpa intr'unu modu infricosiatu.

Deci, fortiandu-si sange rece, se apropià de ea, si far' a-i grai unu singuru cuventielu o redicà susu.

Aceea, că desteptata din o visare, cum lu-vediu, i caditù in bratie si erupse in plansetu durerosu.

Elu, precum si-propuse inca pe cale, voi s'o mangaie, sè-i aline suferintiele. Deci si-deschise bu-diele, că sè graiésca. Inse acele incepura a tremurá, limb'a-i nu se miscà, si nu fu in stare sè pronuncie nici unu cuventu.

Emotiunatu pana la extremitate, o luà dara de bratiu si o conduse in tacerea cea mai adanca in o-dai'a laterala.

Si la cosciugulu Aurorei nu remase nime — a-fara de Aureliu, care privi tóta scen'a acést'a sub impressiunea celei mai cutrieratórie emotiuni.

Elu statea acolo ca o statua de marmore, neclatitu si palidu.

Cum se vediu singuru se apropià de cosciugu, ingenunchià langa acel'a si innaltià la tronulu celu cerescu o rogatiune ferbinte pentru liniscea sufletulu ei.

Apoi se scolà in picióre, privi in fati'a ei cu o cautatura care reoglindá durerea unui martiriu grozavu, si ne mai putendu-si contení lacrimel, incepù a plange durerosu.

Si totu cu cchii pe fati'a ei, se apropià si mai tare de cosciugu si dise in internulu seu:

— N'ai pututu sè fii a mea in viétia, vei fi dara dupa mórte! Tu esti mirés'a mea. Éta semnulu de credintia!

Si dupa aceste i sarutà fruntea rece.

Anim'a lui Aureliu mai că se sfusià.

— Prim'a sarutare! — si-dise elu, — prim'a si cea mai de pe urma! Cum mi-am intipuitu-o, si cum s'a realizatu. In locu de pocalulu de placeri, cup'a de veninu!

Si totu meditandu astu-felu elu mai remase inca timpu indelungatu langa cosciugu.

Intr'aceste Albinescu facù tôte dispositiunile, si ingropatiunea se decise pe a trei'a di.

Stefanu Zimbranu, dupa departarea baronului Hectoru Bérczfalvy petrecù tóta diu'a a casa, căci dupa cele petrecute i erà rusine sé iésa la strada, sè-lu védia ómenii, căci se temea că toti voru ride de dinsulu.

Nici la elu nu vini nimene, si astu-felu diu'a i trecù fôrte incetu si aceea erà de totu monotóna.

In alta di apoi nu mai avea stare. Voià sè iésa, sè vorbésca cu ómenii, sè se convinga déca aceia in adeveru ridu de elu?

Inse n'avù curagiu a esi.

In astu-felu de siovaire trecù timpulu pana la miédia-di. Atunce apoi luà curagiu si decise, că in-temple-se ce se va intemplá, dar totusi va esi.

Dar unde?

De siguru acolo, unde va fi mai putinu espusu unei batjocure séu chiar insulte.

Si la acestu punctu elu numai decātu si-aduse a minte de famili'a Székelyhidy.

Acolo elu nu putea fi luat in risu, căci că insuratielu putea sperá cu totu dreptulu o primire afabila că'n trecutu.

Si déca acésta primire nu va fi atât de amicală ca cele de de multu, celu putinu se va convinge, că elu in cas'a acést'a a fostu primitu cu bucuria numai că si candidatu de deputatu; si in casulu acél'a — perdiendu dejá acésta calitate — celu putinu va scí, că in viitoriu nu mai are ce cautá acolo. Primirea mai rece va fi pentru dinsulu semnulu unui refusu pronunsiatu.

Acest'a inca va fi unu avantajiu. Celu putinu se va scí orientá de cu bunu timp, si va intrerumpe visitele sale.

Ocupatu cu astu-felu de idei se sui in trasura si plecă spre comun'a Frundiesci, unde siedea famili'a Székelyhidu.

Timpulu erá frumosu, primavér'a desteptá natur'a intréga la o viétia vesela, campulu inverdiá, — riuurile sierpuiau vialu că s'au eliberatu de caten'a de ghiatia, paserile cantau cu placere. Tóte respirau bucuria, tóte respandeau fericire.

Si Stefanu, la vederea acestei serbári univesale a desceptării, uitá si elu positiunea-i neplacuta, fruntea-i se insemná si incepú a se simti bine de nou.

Calea catra Frundiésci duce prin comun'a Pruneni, si elu in meditatiunile sale nici nu observá, că ajunse dejá aprópe de acestu locu, unde mai de multu viniá totu-de-una cu atât'a placere.

Inse elu fu desteptatu din meditatiunile sale vesele prin unu accidentu tristu. Tocmai pe candu se apropiá de Pruneni, diari că de acolo ese catra cimiteriu unu conductu funebralu. Cimiteriulu erá tocmai langa drumulu pe care inaintá elu. Astu-felu dara dinsulu trebuia sè convina cu acelu conductu.

Din departare acél'a i se parú fórté numerosu, de unde deduse, că de siguru vr'unu omu de frunte a muritu. Dar apoi sosindu mai aprópe, vedíu că conductulu constá mai alesu din ómeni inteligenti, intre cari zarí multi cunoscuti, si se cutremurá . . .

Nemijlocitu dupa cosciugu mergea Albinescu si soci'a sa!

Stefanu si-aduse a minte, că Aurora a muritu si că acuma de buna séma dins'a se inmormenta.

Numai acuma i plesni prin minte mórtéa ei.

Candu a auditu mai antáiu acésta intemplare fatala, nici in gându n'a avutu sè vina si elu la inmormentarea ei; dar éta eventualitatea, destinulu necalculabilu, a voitu, că si dinsulu sè asiste la aceea, sè védia parintii si totu convoiulu in doliu, sè privésca cosciugulu ce contine pe fost'a lui fidantiala, sè simta o durere cumplita séu celu putinu o remuscare acusatória.

Apoi mai diceti, că nu este o mana pedepsitória, unu ochiu resbunatoriu, care vede tóte si nu suferé in florirea peccatului!

Stefanu se aflá impresionatu de cea mai cutrieratória emotiune. Nu sciea ce sè faca? A se rentórcé erá tardíu; ér intelnirea cu conductulu funebralu avea sè produca pentru elu o scena fórté neplacuta.

E bine, fiindu că nu se mai putea rentórcé, n'avea alt'a de facutu mai usioratoriu pentru elu, decâtu sè grabésca decurgerea acestei scene. Deci dete ordinu cocieriului sè mane câtu mai iute, că astu-felu sè lase ingrafa in urm'a loru cosciugulu si totu conductulu.

Cocieriulu dete sbiciu cailoru si aceia si-repedira mersulu in galopulu celu mai repede.

Stefanu si-trase peler'a pe ochi si luandu anim'a

in dinti, nici nu privi spre conductulu pe langa care trecea, ci si-bagá ochii 'n peptu.

Preotii si totu poporulu cantá; dar o voce stentorica strigá mai puternicu, si Stefanu audi din mijloculu cantării sunendu-i că unu tunetu din ceriu aceste cuvinte:

— Nu fugi, ticalosule, căci resbunarea mea ori unde te va gasi!

Stefanu se cutremurá. Elu cunoscea acea voce. Erá a lui Aureliu.

Dar in locu de a stá locului, elu ordoná cocieriului sè mane si mai repede. Si caii batuti incepura sè alerge că turbati, lasandu inapoi'a loru in departare mare conductulu funebralu.

Inse Stefanu si acolo totu audiá:

— Resbunarea mea ori unde te va gasi!

IV.

O congregatiune comitatensa.

La trei septemani, dupa cele povestite pan'acuma, in capital'a comitatului urmá unu evenimentu mare la ordinea dilei.

Totu orasiulu erá in miscare, pe strade se peamblau mai multi decâtu de alta-data si prin oteluri tóte odáile fure ocupate de caletori.

Erá ajunulu congregatiunii comitatense.

Mai trei luni depline acestu orasiu erá că mortu. De si avea téggu de septemana, acest'a totusi nu producea o viétia mai sgomotósa, căci nu se presintau intr'insulu decâtu numai cei din locu si din satele invecinate. Inse in cea de pe urma septemana a lunei a trei'a, viétia acésta monotóna totu-de-uua deviniá mai variata, par că totu orasiulu ar fi dormitu si numai cu ocaziunea acést'a s'ar fi desceptatu. Numai atunce pareá a traí in adeveru; de alta-data numai vegetá.

La congregatiuni se aduná aice tóta inteliginti'a comitatului, adeca toti cei ce faceau parte din comitetulu comitatensu. Numai bolnavii remaneau p'a casa séu aceia, cari erau peste mesura impededati de niste lucruri fórté grabnice.

Nu e mirare, ar dice cine-va, care a cunoscutu importanti'a congregatiunilor comitatense si rolulu ce elu au jocalu in viétia publica politico-administrativa a Ungariei. De la aceste nici unu barbatu nu putea sè lipsésca, căci nu numai fia-care crá silitu a se presintá regulatu, dar totu-odata avea si ocaziune a straluci prin talentulu si artea sa oratorica.

De de multu congregatiunile comitatense erau fórté importante, in ele se desbateau cestiunile cele mai ponderóse, dadeau instructiuni deputatiloru alesi pentru corpulu legislativu, de multe ori pertractau de nou unele legi votate acolo, ma câte odata le si respingeau, si astu-felu mai că se considerau coordonate cu legislatiunea.

Atunce toti cei ce nu puteau fi alesi deputati, séu aceia cari se multiamiau cu unu rolu mai modestu, precum si aceia cari prin nascerea si legaturile loru familiarie figurau intre conducatorii comitatului: se adunau din ori ce departare la aceste congregatiuni, că sè rostésca vr'unu discursu cu vorbe late si sè participe apoi la festivitatile ce totu-de-una urmau.

(Va urmá.)

S A L O N U :

Calindarul septemanei.

Duminec'a Mironos. Evang. Matheiu Cap. 15 - 26 st. 43-47.

Dumin.	18	30	Cuv. Par. Ion.
Luni	19	1	Cuv. Par. Ioan Paleovitrulu.
Marti	20	2	Theodor Trichin.
Mercuri	21	3	Sf. Ierom. Ianuariu.
Joi	22	4	Cuv. Par. Theodoru Sicheotulu.
Vineri	23	5	(+) M. Mart. George si Imp. Alexandra.
Samb.	24	6	Sf. Mart. Sava Stratilat si Elisaveta.

Artea de a conversa.

A conversa nu este asiá usioru, precum dóra unii gândescu. Conversarea inca are artea sa, sciinti'a sa; cei ce nu o scíu, patiescu reu, cáci de multe ori se facu de risu.

Sunt multi cari cu totu adinsulu vreu sè converseze ne'noetatu, si nu scíu cum si despre ce? Candu apoi acestia se punu a-si realisá dorinti'a, se incurca si ajungu intr'unu labirintu, din care nu sunt capabili sè iésa. Devinu in adeveru vrednici de compa-timire.

Vomu ilustrá assertiunea nóstra prin unu esem- plu. Amu cunoscutu o dama, care se bucurá de unu renume bunu, atátu cá económa, cátu si cá conducá- tóri'a conversatiunii in salonulu seu. Acésta din urma calitate intr'atát'a o insufletíá, incátu dins'a nu numai a casa, dar si in societáti straine voiá sè totu esceleze prin spiritulu seu, conducédu intréga conversatiunea. Spre acestu scopu ea facea o multime de visite.

Fic'a ei, o femeia de curendu maritata, cu ma- niere simple, neinzestrata cu dorulu de a vorbí multu, nu putea sè ajute cu succesu pe mama-sa, din care cauza acést'a de multe ori o dogeniá.

— Dar mai vorbesce ceva! — i dise mama-sa, dupa o visita lunga, unde fic'a ei nici unu cuventu nu pronunsiase.

— Mama, eu n'am avutu nimica sè dicu.

— Ce-ti pasa de ast'a? Déca n'ai nimica ce sè dici, nascocesce vr'o aventura, si o povestesc! Spune, cá unu omnibus s'a lovitu de equipagiulu seu; séu cá ai fostu de fatia, cum unu barbatu a fostu arestatu pe strada; séu cá ai vediutu, cum doi ómeni beti s'au batutu; cá tocmái acuma ai intimpinatu unu gran- diosuu conductu funebralu; cá ti-s'a furatu unu shawl, pe scurtu — totu ce-ti va plesní prin minte, — numai vorbesce ceva, cáci asiá lumea va dice, cá n'ai spiritu, esti neculta, si eu nu te voiú mai duce cu mine nicairi.

Acésta convorbire intre mama si fiica se infrá intre dóue visite de statu. Intr'aceea calés'a numai de- cátu se opri inaintea unui palatu stralucitu. La intre- barea servitoriului déca dómn'a baronessa primesce óspeti, usile mari fure deschise numai decátu.

— Astadi avemu malheur, — si-dise tiner'a ne- vésta, — tóta lumea e casa, cu tóte cá timpulu e asiá frumosu.

— Cátu de palida esti adi, Valentina! — escl- amá baroness'a vediendu-o, — dóra ai fostu bolnava?

Mam'a aruncá spre fiica-sa o privire nimicítoria, care par' cá spunea :

— Indata sè respundi!

Nevést'a observá acést'a. La momentu si-aduse a minte de tóte istoriile, pe cari — conformu instruc- tiunii mamei sale — avea sè le nascocésca si pove- stésca, deci incepú :

— Ba, dómn'a, inse tocmai in momentulu acesta suportai torturele unei scene infricosiate. Erá p'ací sè ne restornámu!

— Oh! Dómn'e! — esclamá baroness'a spariata, — dar cum asiá?

Mam'a triumfá; fic'a ei erá vrednica de ea.

— Unu omnibus se loví de trasur'a nóstra toc- mai candu treceamu pe piati'a cea mare.

— Pe piati'a cea mare! — se mirá baroness'a, — dar acolo nu comunica omnibusse.

— Pe strad'a de langa piati'a cea mare, — in- trerupse mam'a cu admirabila presintia de spiritu, ve- diendu confusiunea fiicei sale; apoi continuá dins'a, nascocindu o intemplare fórté frapanta.

Baronessa se linisci si conversatiunea se continuá cu spiritu mai incolo.

— Ce shawl frumosu ai, Valentina, — dise dupa o pauza scurta baroness'a.

Nevést'a n'avea de gându sè respundia la acésta observatiune; inse privirea ei intelní pe a mamei sale, si aceea éra si pronunsiá : „Vorbesce!“

— Am avutu unulu si mai frumosu, — dise dara ea, — inse acel'a mi s'a furatu.

— In adeveru! — esclamá baroness'a, — asiá dara trebue sè facemu tóte dispositiunile, cá shawlulu sè se gasésca. Prefectulu politiei e unulu din prietenii mei; i voiú scrie numai decátu.

— Oh! nu merita atát'a ostenéla, — observá Valentina.

— Ce felu! Nu merita atát'a ostenéla? Unu shawl de unu pretiu atátu de mare? Mi se pare, cá dta esti pré nepasatória, Valentina.

— Fiic'a mea numai atát'a a voitu sè dica, — grabi a corege mama-sa, — cá ginerele meu a facutu dejá tóte dispositiunile.

Apoi conversatiunea se infrá despre alte suje- turi, si Valentina recadiu in visarea-i de mai nainte.

In fine ele incepura a vorbí despre cluburi. Ba- roness'a si mam'a gasira, cá cluburile sunt unu de- defectu uritu alu vietii sociale moderne; barbati si aduna acolo, sè-si petróca fara grigi, si lasa damele singure a casa sè se urésca.

— Dta in privinti'a acést'a esti fórté fericicita, Valentina, — dise baroness'a, — de siguru nici nu scii ce este unu clubu.

Nevést'a tacea si se uitá pe mama-sa si aceea éra si o indemná sè vorbésca.

— O da, dómn'a, — respunse Valentina. Cu tóte aceste adi s'a povestitu la noi, cá eri in Iockeyclub a decursu o cért'a, care póte sè aiba urmári fórté triste.

— Cért'a de siguru s'a escatu la jocu?

— Da, dómn'a.

— Si n'ai auditu numele certatoriloru?

— Ba, mi-se pare cá domnulu H.

— Dómn'e! — esclamá baroness'a, si ea apucá

córd'a clopotielului, inse mai nainte de a vini cine-va, lesinã.

Valentina nu intieles nimica din tóta istori'a. Ea numi pe dlu H., càci sciea cà dinsulu e eroulu clubului, fara sè scia, cà dinsulu totu-odata e si eroulu dómnei baronesse. De dóue díle elu nu vini si dins'a atribui absinti'a lui indispotitiunii sale; acuma aflã adeverat'a cauza. Starea sufletésca a ei devini démna de compatimire; trebuiã lasata singura, déci damele se departara dara numai decãtu.

Atunce mam'a incepù sè-si mustre fiic'a:

— Ce neprecugetare! — esclamá mam'a, — a numi pe dlu H.!

— Dar, mama, eu n'am sciutu!...

— Déca traimu in lumea mare, trebuie sè scimu tóte. Apoi a dice, cà pentru unu shawl nu este vrednicu sè se ostenésca!

— Inse ea a voitu sè scriã prefectului politiei.

— Nebuna ce esti! Tu credi, cà ea in adeveru a voitu sè scriã prefectului politiei? Aceea a fostu numai o frasa de eticheta. Si-apoi sè uiti, cà pe piati'a cea mare nu comunica omnibusse! In adeveru, recunoscu, cà este mai bine sè taci decãtu sè vorbesci!

Éta svatulu, pe care trebuie sè-lu dàmu si noi tuturoiu acelora, cari sunt gata a omorí pe amicii loro, a deminti pe contrarii loro, si a compromite pe ori si cine, pe scurtu — a nascoci ori ce intemplanu numai spre a puté infrã o conversatiune.

Englezii, adeveratii englezi, si-facu visite pentru a fi la olalta. Ei nu clevetescu pe nimene. Spaniolii fuméza si tacu. Nemtii se intelnescu, pentru cà sè mediteze. Orientalii vorbescu fórté putínu. Numai francesii vorbescu, numai ei sciu — conversã.

Figaro.

OE E NOU

Maj. Sa regin'a Elisabeta va petrece vér'a la Ischl. Regin'a va plecã pe la inceputulu lunei lui jul. si va remané pana la finea lui septemvre. Lunele maiu si juniu le va petrece in pomposulu castelu din Gödöllö, care e arangiatu de nou cu multu lucsu.

In orientu a eruptu resbelulu! Éta scirea cea mare a septemanei! Montenegriini n'au declarat unu resbelu oficialu Turciei, cu tóte aceste inse si-au concentratu armat'a si s'au insotitu cu insurgentii. Serbi'a asemene e gata de resbelu. In urmarea acestia turcii inca si-adunara tóte puterile, dar pan'acuma fure batuti iu mai multe rënduri.

Contele Arnim. Fostulu ambassadoru alu Germaniei la Paris, contele Arnim, celu mai mare dusmanu alu lui Bismarck, de siguru este o persóna interessanta pentru cetitorii acestei foi. Elu a devenitu renumitu nu numai prin processulu seu de anu-tiertiu, dar si prin brosiur'a sa publicata in érn'a trecuta in Italia sub titlulu „Pro Nihilo,“ in care a deslarvatu multe intrige ale cumplitului „omu de feru.“ In nrulu presinte publicãmu portretulu acestui barbatu. Cà biografia insemnãmu numai atât'a, cà contele Arnim apartine unei familiei strabune din Prussia.

Alegerile de senatori in Romani'a au produsu urmatoriulu resultatu: opositiunea nationala liberala ere 33 voturi, guvernulu 28, opositiunea conservatória 1. Dnii Ionu Ghica, Nicolae Haralambie, George Vernescu, C. A. Rosetti, din opositiunea nationala li-

berala, — si dlu Emanuilu Florescu, din partid'a guvernamentalã, au fostu alesi in dóue colegie.

Marele patriotu N. Golescu, care, cà tóta famili'a sa, a facutu cele mai mari sacrificii pentru fericea si neatêrnarea Romaniei, — precum ni spune „Desceptarea“ — nu lipsi nici la alegerile de senatori, facute de curendu in Roman'ã, de a dá cea mai exemplaria dovéda de patriotismu. In absolut'a putintia de a se miscã din patu din caus'a bólei de care suferu, a mersu cu abnegatiunea pan'acolo incãtu, ajutat nu numai de bratiile a patru cetatieni, a pututu sè mérga la urna.

Noulu ministeriu romanescu. Fostulu ministru presiedinte alu Romaniei, L. Catargiu, dimpreuna cu intregulu ministeriu si-a datu demissiunea. Domnitoriulu a insarcinatu apoi cu compunerea unui ministeriu nou pe senatorulu George Vernescu. Acest'a a si presintatu list'a, inse Domnitoriulu n'a primitu-o. Acea lista erã astu-felu compusa: G. Vernescu presiedinte si la interne, I. Manolachi Costachi: lucrãri publice, Ionu Ghica: justitia, M. Cogalniceanu: afaceri straine, Ionu Brateanu: resbelu, Dumitru Sturza: financie, Statescu: culte. In urma apoi fu chiamatu la palãtu generalulu Florescu, carele a compus urmatoriulu cabinetu, acceptatu si de catra Domnitoriulu: generalu Florescu: resbelu si interne, generalu Tell: financie, Vioreanu: justitia, Cornea: esterne, Orescu: cultu si instructiune si generalu Gherghelu: lucrãri publice. Va sè dica trei generali!

Esundarea Tisei incepe a scadá, inse fórté incetu; pe la Segedinu holdele stau la 2—3 stãngeni sub apa; comunicatiunea pe calea ferata, lini'a Solnocu—Dobritinu si acuma e inca intrerupta.

Corpurile legiuitórie ale Romaniei sunt convocata la sesiune extraordinaria pe 27 l. c.

Serata de dantiu. Tinerimea romana din Lugosiu va dá in 17/29 aprile o serata de dantiu in sal'a otelului „Regele Ungariei“ din Lugosiu.

Focuri gróznice. Abié scaparamu de esundãri, si éta acuma focurile ni causéza mari pericle si daune. La 18 aprile n. erupse unu focu mare in Gödöllö, care nimici 22 case si lasã pe multi locuitori la sap'a de lemnu. In Clusiu ér prefacu foculu la 22 apr. l. c. aprópe la o suta edificie in cenusia.

Societati si institute.

Reuniunea invetiatoriloru din districtulu protopopescu de Leta-mare, in dieces'a Oradii-mari, la 20 l. c. a tinutu adunarea sa generala in comun'a Poceiu, sub presidiulu Rds. D. protopopu Nicolau Vulcanu. Cu acésta ocaziune membrii reuniunii dedere dovéda de unu zelu frumosu. Cinci invetiatori si a nume domnii Ioanu Muresianu, Demetriu Szabó, ambii din Leta-mare, — Costinu, din Poceiu, — Vidicanu, din Paleu, — Görög, din Álmosd, tinura disertatiuni potrivite. Viitóri'a adunare se va tiné la 12 septemvre in comun'a Bogomiru.

Literatura.

Dlu Mauritiu Cohen a tradusu in limb'a francesã si a publicatu la Paris câte-va poesii de Alesandri si Bolintineanu, insotite de melodii loro compuse totu de dsa.

La Pitesci érase a aparutu unu diariu nou, intitulatu: „Argesiulu“, diariu judiciariu, comunalu, administrativu si comercialu.

Dlu Ioanu Tuducescu, zelosulu invetiatoriu in

Lipova, a publicatu de curendu unu opu fôrte potrivitu scôleloru nôstre, si intitulatu : „Istori'a Romaniloru.“ Opu lu impartitu in 38 de lectiuni, e fôrte bine compusu si scrisu. La capetu sunt adause niste versuri de cantatu. Pretiulu : 10 esemplare 2 fl.

M u s i c a .

Dlu Mauriciu Cohen — precum din „Stindardulu“ aflâmu cu placere — lucréza la o opera in mai multe acte, trasa din legendele nationale. Subiectulu ce a alesu e „Mesterulu Manole.“

Industria si comerciu.

Espositiunea universală din Paris. Membrii comisiunii numite de guvernul se svatuiră a supra cestiunii, dăca localurile espositiunii sê se facă din materialu solidu, sêu acele sê fîa provisorie numai pe durat'a espositiunii? Acêsta din urma propunere s'a primitu. Totu odata s'a decisu, că espositiunea sê se facă érași pe campulu Martelui.

Espositiunea din Philadelphia nu va fi deschisa duminec'a, ci numai in dilele de lucru. Americani au fostu mai diligenti in asiediarea obiectelor; ei au intrecutu chiar si pe americani.

Tribunale.

22 de tribunale s'au cassatu prin ordonanti'a ministerială din 15 l. c. Unele din aceste si-voru sistă activitatea la 31 maiu, alte la 30 juniu. Intre aceste tribunale cassate se afla si cele din Baia-mare, Simleu, Boros-Ineu, Baia-de-Crisiu, Oravitia, Vêrsietiu, Sighisiór'a si Mediasiu.

Tabl'a regésca din Budapesta a aprobatu sentinti'a de mórte in contra lui Ioanu Blaga (Onélca,) é in contra lui Dobosiu a redusu-o la temntia de 15 ani.

O mama grezava. O crima cumplită s'a pertractatu dilele trecute la curtea juratiloru din Lot, Francia. Sofia Gautié, maritata Bounyon, fu acusată, că si-a omoritu siepte copii prin impungere cu aculu. Pertractarea a scosu la lumina detaiuri inspaimantătorie. Mediculu a constatatu, că acêsta mama crudela cam cu o luna inainte de mórtea copilulu l'a impunsu antâia-óra. A patr'a impunsura fu mortala, nimeri pe pruncu in anima. Acusat'a insa-si recunósce acêst'a. Inca in lun'a lui maiu a voitu sê-si omóra copilulu, că — dîse ea — sê nu traiésca mai multu decâtu bolnav'a lui mama. Impunsurile inse n'au avutu indata resultatulu doritu, si finti'a nenorocita s'a torturatu pana 'n 22 juniu. In diu'a acêst'a muri tata-seu, si miculu martiru primu la patulu parintelui murindu cea din urma impunsura de mila. Inca mai nainte acestu monstru femeiescu a omoritu sieze baieti, totu prin astfelu de torture. Tribunalulu a condamnat'o la mórte.

Economia.

Muscele de Columbaci s'au ivitu in a dáu'a di de Pasci intr'unu numeru inspaimantatoriu in giurulu Timisiorii. Tóte nisuintiele economiloru de a le departá, fure in sedaru. Inse din intemplantare vini o plóia si acêst'a le spelá.

Feliurite.

Femeile la Cattaro. Éta câte-va detalie a supra moravuriloru locuitoriloru din Cattaro (districtu

in Dalmatia) : Bocherulu socotesce pucinu pe femeia sa. Ca si toti Slavii de Sud o tratéza ca pe o creatura multu inferióra lui; nu mananca aceea-si hrana cu ea si nu vorbesce de ea de câtu dupa ce a cerutu iertare; dar o protegiéza si nu face nici unu reu la inamiculu seu. Nu de multu locuitorii din Pastroviechiu erau in cêrta cu cei din Spizza, satu situatu dincolo de frontier'a turca. Érá vorb'a de nisce vite furate; ei schimbasera dejă dataturi de pusca pe ici pe cole, si in fine se intalnira la frontiera spre a dá o mica bataia. Locuitorii din Spizza invinsera, si cei din Pastroviechio trebuira a se retrage, pentru că cei antâiu si-facura aliati din femeile lor, dupa cari se puneau spre a trage, comptandu că adversarii lor sê se voru teme, respundiendu-le, d'a atinge murulu viu. (V. Cov.)

Suvenirea mortiloru.

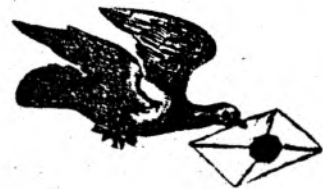
Antoni Grama, preotu in H. Paleu, in comitatulu Biharia, a repausatu la Beiusiu in 20 l. c., in etate de 28 ani.

Ghicitura de siacu de Parteniu Moldovanu.

lu-	ri-	ti-	bar-	de-	re	ne	li
bla-	ti	lu	Pe-	cla-	ce-	in	ma-
bi-	pu-	tau,	te	ba	sau	ce	te
gin-	sta-	in-	in-	de	mul-	Re-	lo-
seo-	tu	te	te	ru-	ma-	sec-	i-
ma	te	ve-	vi-	po-	ta-	cu-	re
Ér	c'a	si	le	Tre-	lo-	au	u
mul-	chi-	tu	ra	stri	po-	cu-	lu.

Se pôte deslegá dupa saritululu calului.

Post'a Redactiunii.

Dni N. D. M. Articolulu intitulatu „Admirabil'a structura a corpulu umanu“ nu se pôte publicá, de óra-ce — încátu amu pututu descifrá scrisórea nelegibila — nu este acomodatu pentr fói'a nóstra.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu : **IOSIFU VULCANU.**

Cu tipariulu lui Alexandru Kocsi in Pest'a. 1876. Calea tieresi nr. 39.